

Kunnen studenten die niet over de juiste diploma's beschikken toch even talentvol zijn binnen het hoger onderwijs? Is het de moeite waard om kandidaten flexibel toe te laten? En hoe selecteer je potentiële studenten die uiteindelijk gelijkwaardig moeten zijn aan de wettelijk toelaatbaren? Fontys Hogescholen kreeg de kans om hier de afgelopen drie jaar mee te experimenteren als onderdeel van het project 'Ruim baan voor talent' van het ministerie van OCW. Hoe heeft Fontys het experiment aangepakt en wat zijn de resultaten?

Ruim baan voor talent met Flexibele Toelating

Ger F. Olsder, Ankie Hendriks, Minke Wolters, Gea M.M. van Zutven

Fontys Hogescholen

In het jaar 2000 kwamen de Europese regeringsleiders bijeen in Portugal om te komen tot verbetering van de kennisinfrastructuur binnen Europa. Uitvloeisel daarvan was het Lissabon-akkoord waarbij de deelnemers onder meer afspraken maakten over de verhoging van het kennisniveau van de beroepsbevolking. De output van het Hoger Onderwijssysteem heeft verbetering, zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin.

Tegen die achtergrond liepen bij het ministerie van OCW in de periode van mei 2005 tot december 2007 landelijke experimenten op een viertal onderwerpen in het kader van Ruim baan voor talent en gericht op innovatie van het Hoger Onderwijs, namelijk:

- ▶ selectie;
- ▶ collegegeldverhoging;
- ▶ honoursprogramma's;
- ▶ Flexibele Toelating.

De experimenten zijn eind 2007 afgerond. Het eindrapport van de commissie Ruim baan voor talent – ook wel de commissie-Korthals genoemd – is aangeboden aan minister Plasterk van OCW.

Flexibele Toelating

Een van de experimenteermogelijkheden richtte zich op 'Flexibele Toelating'. Kern hiervan was dat ongediplomeerden jonger dan 21 jaar konden worden toegelaten tot het hoger onderwijs, mits zij beschikken over een *ten minste* gelijkwaardig niveau. Om daaraan te kunnen voldoen moest een selectieve test worden ontwikkeld en gevalideerd. Het ontwikkelde instrumentarium moest ook bruikbaar zijn voor andere ho-instellingen.

In 2004 dienden zestien instellingen voor hoger onderwijs hiervoor plannen in bij de Commissie Ruim baan voor talent. Zij honoreerde twee plannen, waaronder die van Fontys Hogescholen.

Tijdens de drie onderzoeksjaren die volgden, zijn bij Fontys 404 personen getest. Bijna alle opleidingen participeerden in het experiment.

Waarom toelating zonder diploma?

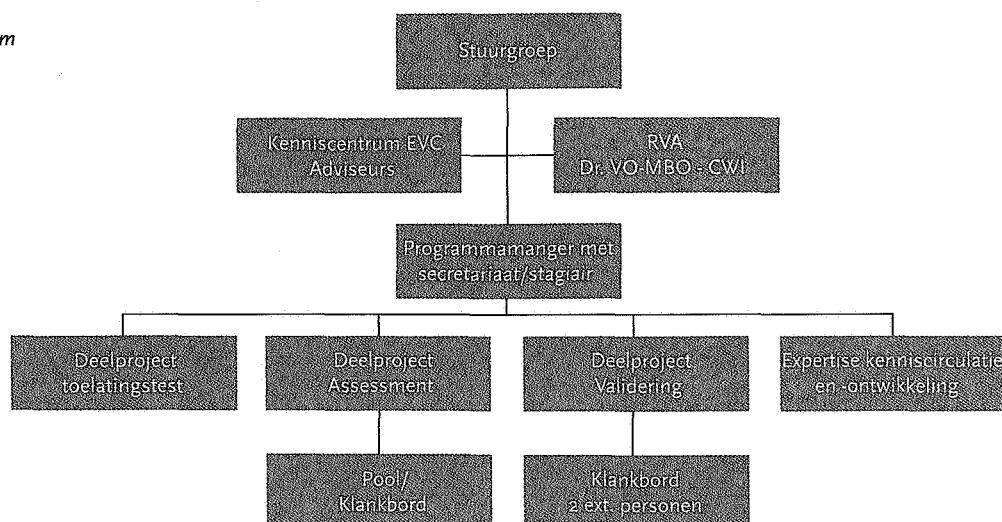
▶ Inspelen op talenten

Veronderstelling was dat er een groep personen bestaat die het in het voortgezet onderwijs en mbo niet goed doet, maar wel in het hbo. Het experiment richtte zich tevens op personen die reeds al dan niet betaald werk verrichten, eveneens jonger dan 21 jaar. Het experiment beoogde voor deze doelgroep de entree in het hbo mogelijk te maken. De veronderstelling was dat de doelgroep beschikte over vervangende kwaliteiten opgedaan in non- of informeel leren.

▶ Onderwijsniveau omhoog

In EU-verband waren afspraken gemaakt over verhoging van het onderwijsniveau van de beroepsbevolking. Op hoger onderwijsniveau moesten meer kenniswerkers komen. Het experiment met Flexibele Toelating leverde daaraan een bijdrage, als onderdeel van een totaalpakket van maatregelen gericht op andere doelgroepen, zoals allochtonen, buitenlandse studenten, werkenden ouder dan 21 jaar en gehandicapten.

Organigram

Flexibele Toelating c.q. toelating zonder diploma is op zich niet nieuw. We kennen reeds het colloquium doctum. Nieuw is dat de leeftijdsgrens nu experimenteel werd verlaagd naar jonger dan 21 jaar.

In dit artikel wordt het instrumentarium van het experiment Flexibele Toelating beschreven. Ook worden de resultaten hiervan en verdere perspectieven bij Fontys Hogescholen belicht.

De ontwikkeling van het instrumentarium: de aanpak

► Twee componenten

Bij de ontwikkeling van het instrumentarium hebben we een onderscheid gemaakt tussen een eerste kwantitatieve toelatingstest en een daarop volgend kwalitatief assessment, mede vanuit kostenoverwegingen:

- Een eerste toelatingstest: de Fontys Toelatings Test (FTT) Met behulp van deze test kan worden vastgesteld of kandidaten die niet voldoen aan de geldende wettelijke vooropleidingseisen toch beschikken over een gelijkwaardig instroomniveau. Met behulp van deze test kunnen de in aanleg aanwezige en elders verworven competenties worden gemeten die van belang zijn om met goed gevolg een hbo-opleiding te kunnen doorlopen.
- Inbedding in een systematiek voor kwalitatief toelatings assessment: het Fontys Toelatings Assessment (FTA) De toelatingstest maakt deel uit van een assessmentsystematiek, waarmee de student uitsluitsel krijgt over zijn slagingskansen voor een hbo-opleiding.

Het instrumentarium is gefundeerd op:

- De hbo-kernkwalificaties, vertaald naar de P-fase.
- De Dublin descriptor (internationaal erkende beschrijvingen van het niveau van hoger onderwijs).
- Succescompetenties. Deze worden vastgesteld op grond van ervaringen met de Fontys Competentie Wijzer (FCW) en – lopende het project – positieve studieresultaten van

reeds toegelaten studenten die de propedeuse hebben behaald. Uitgangspunt daarbij is dat twee studenten over een gelijkwaardig instroomniveau beschikken als de kans om met succes de propedeuse te doorlopen voor de student die niet beschikt over de vereiste vooropleiding, even groot is als voor de student die daar wel aan voldoet.

Validering had in het project een cyclisch karakter. Resultaten van competentieontwikkeling in de propedeuse werden bij toegelaten kandidaten jaarlijks in kaart gebracht en leverden input voor een jaarlijkse aanpassing van het testinstrumentarium.

► De 'ten minste gelijkwaardigheid'

Centraal stond de vraag of het instroomniveau van toegelaten kandidaten gelijkwaardig was aan dat van wettelijk wel toelaatbaren. Gelijkwaardigheid was in het project via de volgende uitgangspunten gewaarborgd:

- Referentie aan gevalideerde instrumenten en lopende ontwikkelingen.
- Accent op de voorspellende waarde: gelijkwaardigheid moet zich bewijzen.
- Inbedding in een procedure voor Erkenning van Verworven Competenties (EVC).
- Een specifieke setting ter borging van een uniforme werkwijze.
- Inbedding in een structuur van kennisontwikkeling.

Een verduidelijking van de vijf uitgangspunten volgt in de volgende paragrafen.

► Referentie aan gevalideerde instrumenten en lopende ontwikkelingen

Bij de ontwikkeling werden reeds gevalideerde en beproefde deelproducten en voorheen ontwikkelde infrastructuur benut, namelijk:

A. Fontys Toelatings Test (FTT):

- Bij de toelatingstest werden zeven van de negen subtests van de Differentiële Aanleg Test (DAT) ingezet om het

niveau van verbale en non-verbale cognitieve capaciteiten in kaart te brengen. De DAT is een extern gevalideerde test met internationale referentie. Als normgroep werd gekozen voor de groep jongeren met een havo 5-opleidingsniveau.

- De Fontys Competentie Wijzer (FCW) werd benut bij drie selfassessments die deel uitmaken van de FTT: studie-interesse/ambitie, leerstrategieën en studiegedrag. Deze test was reeds binnen Fontys gevalideerd. Als norm bij onderdeel 2 en 3 werd de 70-procentgrens van de FCW gehanteerd voor succesvol verder studeren.

B. Fontys Toelatings Assessment (FTA):

- In het assessmentdeel kon voortgebouwd worden op expertise van geschoolde assessoren uit de propedeuse, als startpunt voor verdere expertise-ontwikkeling.
- Bij het assessmentdeel werd aangesloten op de hbo-kernkwalificaties, met een vertaling naar het propedeuseniveau. De hbo-begincompetenties waren bij Fontys intern reeds vastgelegd.

Bij aanvang is op pragmatische wijze gebruikgemaakt van de beschreven bestaande praktijken.

► Accent op voorspellende waarde: gelijkwaardigheid moet zich bewijzen

Het instrumentarium moest toekomstig studiesucces voorspellen, als indicator voor de 'ten minste gelijkwaardigheid'. Daarom werd gekeken naar de predicatieve validiteit. Toegelaten kandidaten moesten even goed presteren in het eerste studiejaar als de wettelijk toelaatbaren. De predicatieve validiteit werd dus achteraf vastgesteld.

Indicatoren voor het vaststellen van studiesucces:

- percentage positief voorlopig studieadvies;
- percentage propedeuse behaald;
- gemiddeld aantal studiepunten;
- percentage afvallers.

De achterliggende gedachte was dat gelijkwaardigheid bij aanvang van de studie zich als het ware bewijst in de propedeuse.

Validering had binnen het project een ontwikkelingsgericht karakter. De prestaties van de studenten in de propedeuse werden halfjaarlijks gerelateerd aan hun scores op de tests. Mede op basis daarvan werden de tests aangepast. Input voor revisie vormden tevens uitspraken/evaluaties van kandidaten en assessoren over de test (direct na afname), de analyse van de test- en assessmentsscores en een jaarlijkse terugkomdag voor studenten.

De kandidaten werden vergeleken met het cohort van wettelijk wel toelaatbaren en een referentiegroep (die de Fontys Toelatings Test doorliep). Dat leverde indicaties voor gelijkwaardigheid op en input voor het aanpassen van de tests.

► Inbedding in procedure voor Erkenning van Verworven Competenties (EVC)

In het project stonden niet alleen de tests op zich centraal, maar ook de procedure waarvan de tests deel uitmaakten. Bij de inrichting van de Fontys Toelatings Test is gekozen voor kwantitatieve deelttests. De toelatingstest selecteerde op hbo-begincompetenties. Voor het aanvullend assessment, het Fontys Toelatings Assessment, waarbij Fontys een kandidaat selecteerde op geschiktheid voor een bepaalde opleiding, is gekozen voor een kwalitatieve benadering (met assessoren). De student kwalificeerde zich via het traject voor een bepaalde opleiding van Fontys. Toegelaten kandidaten ontvingen dus een specifiek bewijs van toelating tot een bepaalde opleiding, en niet, zoals een diploma van het voortgezet onderwijs, een generiek toelatingsbewijs voor het hbo. De gehanteerde EVC-procedure omvatte allereerst de fase waarin kandidaten voorlichting kregen, zich aanmeldden en aan een eerste screening werden onderworpen. Daarna volgde de Fontys Toelatings Test. Bij goed resultaat kwam men vervolgens in aanmerking voor het Fontys Toelatings Assessment of in sommige gevallen – bij zeer goed resultaat – de Fontys Verkorte Beoordeling. Deze stappen worden hierna beschreven.

► Voorlichting, aanmelding en eerste screening

Kandidaten meldden zich aan via een aanmeldingsformulier. Een eerste screening vond plaats op basis van:

- leeftijd: tussen 16 en 21 jaar;
- beheersing van de Nederlandse taal;
- opleidingsniveau (minimum ontwikkelingsniveau):
 - * vwo 5 of 6 zonder diploma;
 - * havo 5, zonder diploma;
 - * mbo 4, zonder diploma;
 - * mbo 3, met diploma (bij opleidingen die geen vervolgetraject op mbo 4-niveau kenden);
 - * anders, bijvoorbeeld werkend/werkzoekend (met EVC's), buitenlandse opleiding.

Bijna alle opleidingen van Fontys participeerden in het project, met uitzondering van opleidingen met een numerus fixus en opleidingen met specifieke vooropleidingseisen, zoals de kunstopleidingen.

► Fontys Toelatings Test (FTT)

Bij de kandidaten die voldeden aan de formele vereisten namen geschoolde toetsdeskundigen de FTT af. Deze test bestond uit:

- de Differentiële Aanleg Test 2005 (exclusief een enkel onderdeel);
- selfassessment op leergedrag;
- selfassessment op studie-interesse;
- selfassessment op algemene hbo-begincompetenties.

Kandidaten werden beoordeeld op hun eigen inschatting van de generieke hbo-competenties in relatie tot hun capaci-

teitenniveau (DAT). In twijfelsituaties was de beoogde opleiding van keuze, gerelateerd aan de scores, bepalend voor de beoordeling.

► Fontys Toelatings Assessment (FTA)

Kandidaten die voldeden aan de FTA-vereisten konden deelnemen aan het Fontys Toelatings Assessment. Beoordeling vond plaats op basis van de acht hbo-begincompetenties:

- communicatief vermogen;
- samenwerkend vermogen;
- analyserend vermogen;
- probleemoplossend vermogen;
- organiserend vermogen;
- vermogen tot transfer;
- lerend vermogen;
- reflecterend vermogen.

Per competentie waren indicatoren gedefinieerd. Daarnaast werden in 2006-2007 kandidaten beoordeeld op hun oriëntatie op studie en beroep.

Allereerst stelden kandidaten een portfolio op (via instructie op de website), met 'bewijsmateriaal'. Onderdelen:

- beschrijving curriculum vitae;
- zelfbeoordeling op competenties;
- motivatie studiekeuze;
- beschrijving beroepsbeeld;
- leerstijltest;
- casus gerelateerd aan de sector van interesse;
- (overige) bewijzen, vergezeld van STARR-formulier.

De assessoren presenteerden na afloop van het gesprek hun voorlopige bevindingen aan de kandidaat. Enkele dagen daarna ontvingen de kandidaten de uitgewerkte beoordeling van de Fontys ToelatingsCommissie op de acht hbo-begincompetenties, de motivatie, het beroepsbeeld en de totaaluitslag. De beoordeling omvatte tevens tips voor de studie, indien nodig. Uitsluitend kandidaten van wie verwacht werd dat zij het in de propedeuse ten minste even goed zouden doen als gediplomeerden (die aan de wettelijke vooropleidingseisen voldoen) werden toegelaten.

► Fontys Verkorte Beoordeling (FVB)

Kandidaten die op de FTT zeer goed scoorden – alle onderdelen voldoende – kwamen in aanmerking voor de FVB. Zij stelden een portfolio samen, maar hoefden (bij positieve beoordeling van het portfolio) niet meer deel te nemen aan de assessmentdag. De beoordelende assessor moest overtuigd zijn van studiesucces in de propedeuse (geen twijfel hebben). Beoordeling vond plaats via dezelfde indicatoren als die van de FTA, met aangepaste formulieren. Bij een negatieve beoordeling van het portfolio werd de FTA-procedure vervolgd.

Bij een negatieve einduitslag kon de kandidaat bezwaar aantekenen bij de 'Commissie van beroep voor de examens'.

Samengevat:

Fontys monitorde het proces systematisch. Kandidaten, toetsdeskundigen en assessoren werden schriftelijk en mondeling bevraagd op hun ervaringen met de tests. Fontys registreerde bij assessoren ook de mate waarin zij zeker waren van hun beoordeling en hun prognose of een kandidaat het naar verwachting beter dan wel even goed of minder goed als wettelijk wel toelaatbaren zou doen in de propedeuse. Monitoring, bestudering van externe ontwikkelingen en feedback van interne en externe deskundigen leverden input voor het jaarlijks bijstellen van het instrumentarium. Vele partijen waren (in)direct bij het beoordelingsproces betrokken. De beschreven procedure leverde indicaties op voor gelijkwaardigheid van toegelaten kandidaten.

► Specifieke setting ter borging van uniforme werkwijze

Fontys creëerde een specifieke infrastructuur om ervoor te zorgen dat de kandidaten adequaat werden geïnformeerd en alle actoren zoveel mogelijk een uniforme handelwijze hanteerden. Deze setting bestond uit:

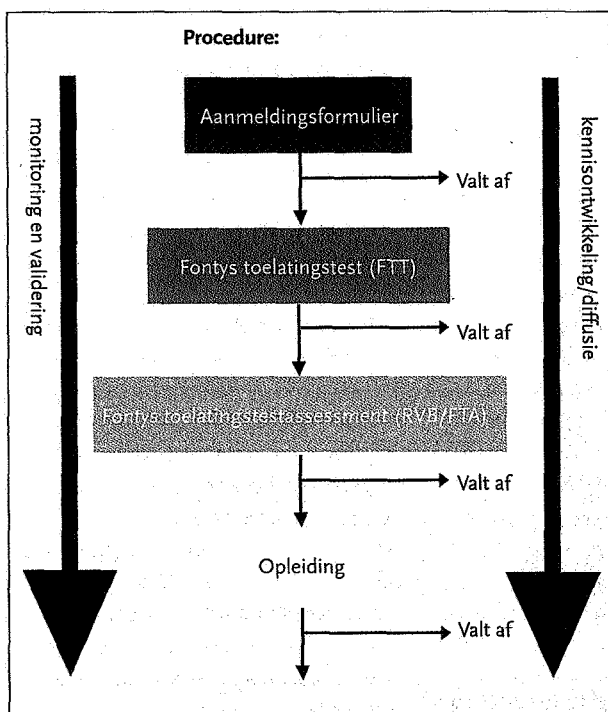
- voorlichtingssessies en een website waar de kandidaat de benodigde procesinformatie kon halen;
- opstartsessies voor (nieuwe) projectbetrokkenen en om ervaringen te delen;
- handleidingen voor kandidaten en assessoren;
- beoordelingsformulieren: beoordelingen werden vastgesteld op afzonderlijke beoordelingsmomenten met behulp van een standaard beoordelingsformulier;
- een jaarlijkse terugkomdag voor studenten;
- cursussen voor FTA-assessoren;
- instructiebijeenkomsten voor FTT-toetsdeskundigen;

Focus op gelijkwaardigheid binnen deze setting is als volgt:

- De assessoren werkten in koppels met wisselende samenstelling. Eis was dat ten minste een van de assessoren werkzaam was in de propedeuse van het domein waarvoor een kandidaat interesse had. Assessoren werden namens een instituut afgevaardigd. Zij werden geacht succesvolle propedeusestudenten goed te kunnen detecteren. Assessoren pasten de competenties en indicatoren domeinspecifiek toe.
- Assessoren waren getraind en ervaren. De assessoren werden (jaarlijks) aanvullend geïnstrueerd in het werken met het instrumentarium, via een eendaagse scholing en via een handleiding. Zij werden gevraagd hun denkproces te documenteren aan de hand van monitoringsvragenlijsten. Zij rapporteerden aan de Fontys ToelatingsCommissie. Deze zag toe op de opbouw en transparantie van de redeneringen.
- Referenties aan gevalideerde instrumenten en lopende ontwikkelingen, zie hiervoor, en hbo-begincompetenties. Begincompetenties zijn vertaald in indicatoren.

► Inbedding in structuur kennisontwikkeling

De Fontys ToelatingsCommissie beoordeelde de kandidaten in alle fasen. Deze commissie zag toe op de kwaliteit van de beoordeling. Soms nodigde zij assessoren uit om

hun beoordelingen nader te expliciteren. Al doende ontstond gedurende de drie projectjaren een scherper besef van de gewenste mate van selectiviteit. Beoordelingsformulieren werden tijdens de experimenteerperiode verder aangescherpt.

Inhoudelijke input werd gerealiseerd door:

- Deskundigen van de propedeuses van diverse sectoren. Aan deze deskundigen werden bij de start van het project competentie-indicatoren voor het Fontys Toelatings Assessment ter toetsing voorgelegd.
- Inhoudsdeskundigen vanuit de Fontys-instituten, die op tussenproducten feedback gaven (onder andere het Fontys – Lectoraat Career Development).
- Een Raad van Advies, bestaande uit directies van scholen voor voortgezet onderwijs, mbo en het CWI.
- Een valideringsklankbord van (externe) deskundigen en lectoren. De directeur van het landelijk kenniscentrum EVC (later lector aan de Hogeschool van Amsterdam), het Fontys – lectoraat Didactiek van het beroepsonderwijs, deskundigen vanuit de Universiteit Maastricht/Leuven, Open Universiteit en een consultant van het team Kwaliteitszorg van de Afdeling Onderwijs van Fontys participeerden in het klankbord en gaven tussentijdse terugkoppeling. Inhoudsdeskundigen en valideringsklankbord leverden input voor het jaarlijks bijstellen van de tests. De inkadering in een netwerkstructuur (met externe betrokkenen) was onderdeel van de kwaliteitszorg in het project. De inhoudelijke en procedurele kaders en de netwerkstructuur moesten gelijkwaardigheid van het instroomniveau waarborgen ten opzichte van studenten die wel beschikten over het wettelijk vereiste diploma.

Gelijkwaardig instroomniveau?

Binnen het project heeft Fontys veel data verzameld waarmee diverse vergelijkingen zijn gemaakt tussen de experimentele groep, een referentiegroep en het jaarcohort. Geëxperimenteerd is met relatief kleine aantallen kandidaten, binnen de context van Fontys Hogescholen, zie tabel 1. Het resulterend beeld is als volgt:

Als we kijken naar *kenmerken* van de doelgroep wettelijk niet-toelaatbaren dan valt op dat zij vaker een vwo-vooropleiding hebben. Zij kiezen relatief minder snel voor een opleiding in het domein 'onderwijs' en vaker voor een opleiding in het domein 'gedrag en maatschappij' dan de reguliere instroom bij Fontys. De diversiteit binnen de experimentele groep is qua vooropleiding, afgelegde studietrajecten, achtergrond en type studenten groot.

De kandidaten zien het experiment als mogelijkheid zich alsnog te bewijzen en om hun ambitie (versneld) te realiseren.

Als we kijken naar *studieprestaties*:

- naar het percentage uitvallers na een semester en na een jaar, dan blijkt er geen verschil te zijn tussen de experimentele groep, de referentiegroep en het cohort;
- naar het voorlopig studieadvies na een semester, dan zijn er geen (beduidende) verschillen tussen de experimentele groep, referentiegroep en het cohort;
- naar het percentage propedeuse behaald na een jaar, dan blijkt er geen beduidend verschil te zijn tussen de experimentele groep, de referentiegroep en het cohort. De experimentele groep doet het minstens even goed;
- naar het gemiddeld behaalde aantal studiepunten na een jaar, dan blijkt er geen verschil te zijn tussen de experimentele groep en het cohort.

Op alle indicatoren voor studieprestaties presteert de experimentele groep evengoed als de referentiegroep en het cohort. Als we kijken naar de *voorspelling van studiesucces*:

- dan blijkt dat personen die de verkorte beoordelingsprocedure (FVB) doorliepen (vanwege hoge scores op de toelatingstest en vervolgens bleken te beschikken over een portfolio dat consistent was met dit beeld) het in de propedeuse beduidend beter doen dan de referentiegroep en het cohort;
- ook bij de andere kandidaten blijken assessoren (na de toelatingstest) op basis van het portfolio – voorafgaand aan de assessmentdag – een juiste prognose te kunnen geven van de goede kandidaten (topgroep). De betreffende kandidaten presteerden bovengemiddeld in de propedeuse.

Deze topgroep omvat een derde van de toegelaten kandidaten in het studiejaar 2006/2007.

Als we kijken naar de *uitvallers in de propedeuse*:

- dan blijkt er na één semester geen verschil te zijn tussen redenen om te stoppen bij de experimentele groep, referentiegroep en bevindingen uit eerder onderzoek;
- dan blijkt dat vanuit de FTF-groep een relatief hoog percentage na één jaar (met P) te vertrekken naar een universiteit of andere hogeschool.

Als we kijken naar *niet-toegelaten kandidaten*:

► dan blijkt dat ongeveer 85 procent een opleiding gaat volgen waarmee zij zich kwalificeren voor het hoger onderwijs en na een jaar ook daarin te willen instromen.

Gelijkwaardigheid

Het totaalbeeld is dat het instroomniveau van de toegelaten kandidaten gelijkwaardig is aan dat van wettelijk wel toelaatbaren. Zij presteren even goed in de propedeuse. De gehanteerde procedure blijkt aan de vereisten te kunnen voldoen, binnen de experimentele context, gegeven de metrische beperkingen van de schaal waarop het project uitgevoerd werd.

Flexibele Toelating biedt talentvolle personen die niet voldoen aan de wettelijke vooropleidingseisen een kans te starten met een hbo-opleiding. De diversiteit binnen de experimentele groep is groot. Een aantal personen ziet Flexibele Toelating als een laatste kans, anderen ervaren het als een

alternatieve of versnelde weg. De groep als geheel presteert in de propedeuse even goed als gediplomeerden.

► Omvang doelgroep, kosten en baten

Waar het de taak is van instellingen om voor te bereiden het volgen van een hbo-opleiding lijkt Flexibele Toelating zoals gehanteerd in het experiment, een goed alternatief zijn voor een groep van ongediplomeerde getalenteerde. Deze groep is relatief klein.

De deelnamecijfers uit de afgelopen drie projectjaren (zie tabel 1) laten zien dat de behoefte aan Flexibele Toelating het grootst was in het voortgezet onderwijs. De behoefte bij mbo 4-kandidaten was beperkt in omvang. De behoefte bij mbo 3-kandidaten is gedurende de looptijd van het experiment kleiner geworden, omdat het mbo voor deze doelgroep inmiddels doorstroomtrajecten kent naar het mbo 4-niveau. Meest kansrijke doelgroep in het experiment blijken de vwo 5-kandidaten te zijn. Zij komen relatief va in aanmerking voor het verkorte beoordelingstraject en z stromen relatief goed door in de propedeuse.

De indruk is dat de bekostigingssystematiek bij toeleverende instellingen – voortgezet onderwijs en mbo – het verwijzen van kandidaten voor Flexibele Toelating niet stimuleert. Vertrekkende scholieren zonder diploma betekenen immers budgetverlies. Als de overheid daar wijzigingen in aanbrengt, kunnen er nieuwe wegen ontstaan voor het meerdimensionaal omgaan met talent en zou het aan kandidaten dat instroomt via Flexibele Toelating beduidend kunnen toenemen.

De testkosten (exclusief werving) bedragen per kandidaat:

- circa € 650 voor de verkorte beoordelingsvariant;
- tot circa € 1.000 voor de variant met assessment.

De opbrengsten wegen ruimschoots op tegen de testkosten

- 'the private rate of return': kandidaten krijgen de kans op een versnelling, soms een laatste kans;
 - 'the social rate of return': meer kenniswerkers voor de arbeidsmarkt en een jaar besparing op overheidsuitgaven.
- Op basis van experimentele ervaringen wordt geadviseerd de mogelijkheid van Flexibele Toelating te handhaven en uit te bouwen, als alternatief voor een relatief kleine doelgroep van ongediplomeerden in het voortgezet onderwijs (zowel vwo 5, vwo 6 als havo 5) en mbo 4.

Hoe verder?

Afhankelijk van de beoordeling van de minister van OCW zal Fontys medio 2008 een verzoek indienen tot verlenging van de aanwijzing als experiment, zodat gegevens over meer studentenlichtingen beschikbaar komen en het instrumentarium kan worden beproefd in contexten van andere hogescholen.

Bij Fontys is na drie experimenteerjaren een basis gelegd die verdere toepassing en opschaling mogelijk maakt. Het instrumentarium is gedocumenteerd en als zodanig voor anderen beschikbaar. Een belangrijke succesfactor voor de

TABEL 1 Overzicht deelname Flexibele Toelating Fontys

Studiejaar waarin getest:	Aantal getesten:	Toegelaten studenten:	Instroom in het 1 ^{ste} jaar van de opleiding:
2004/2005	vwo 6	35	21
	vwo 5	4	2
	havo 5	53	17
	mbo 4	5	4
	mbo 3	3	3
	Anders	2	1
	Totaal	102	48
2005/2006	vwo 6	30	25
	vwo 5	8	7
	havo 5	82	27
	mbo 4	13	5
	mbo 3	14	4
	Anders	6	3
	Totaal	153	71
2006/2007	vwo 6	48	30
	vwo 5	9	8
	havo 5	63	15
	mbo 4	9	4
	mbo 3	4	0
	Anders	16	6
	Totaal	149	63

Aantal ontvangen
aanmeldingsformulieren:

Studiejaar 2004/2005: 169
Studiejaar 2005/2006: 244
Studiejaar 2006/2007: 273

Na een eerste preselectie op formele criteria werden de hierna vermelde aantallen personen respectievelijk getest en toegelaten tot het onderwijs. Enkelen trokken zich daarna terug.

toepassing van de ontwikkelde procedure is de beschikbaarheid van gekwalificeerde toetsdeskundigen en assessoren. Gezien het Lissabon-akkoord moet het opleidingsniveau van de beroepsbevolking omhoog. Daarvoor is onder andere nodig dat er voor 'nieuwe doelgroepen' betere wegen komen naar het hbo. Het betreft getalenteerden vanuit de doelgroepen: ongediplomeerden jonger dan 21 jaar, werkenden en werkzoekenden, allochtonen, buitenlandse studenten en studenten met functiebeperkingen. Soms zullen deze doelgroepen net niet voldoen aan de formele diplomaverensten, soms ruimschoots. Deze aldus gevarieerde nieuwe instroom vraagt van hogescholen dat zij 'verschillen' nog beter waarderen in hun onderwijsprogramma's en -organisatie. Het tij lijkt gunstig: in het verleden is gebleken dat ten tijde van economische groei er ruimte is voor belangrijke onderwijsvernieuwingen, gericht op emancipatie van nieuwe doelgroepen.

In de overgang tussen voortgezet onderwijs/mbo en hbo gaat veel 'human capital' verloren voor onderwijsdeelname. Lang niet iedereen studeert verder. Lang niet iedereen haalt vervolgens de propedeuse. Lang niet iedereen kan een efficiënte weg volgen. Mogelijk levert een betere doorstroom vooralsnog meer hbo-getalenteerden op dan de entree van nieuwe doelgroepen.

De commissie Ruim baan voor talent gaat in haar advies aan de minister van OCW onder andere in op de noodzaak van meer onderwijskundige differentiatie in het hoger onderwijs. Een betere match tussen talent en opleidingen moet mogelijk zijn, gezien de uitvalpercentages op het raakvlak van voortgezet onderwijs/mbo en hbo. Doel is te komen tot een hoger maatschappelijk rendement c.q. meer profijt van het hoger onderwijs. Flexibilisering van de toelating past in dat perspectief.

Het meer inspelen op 'verschillen' in talenten zal echter leiden tot hogere kosten voor onderwijs. De commissie spreekt in dat verband over 'wat groot is klein organiseren'. De financiering van het hoger onderwijs moet dan ook in overeenstemming worden gebracht met het ambitieniveau van een meer kennisintensieve samenleving. Hiermee keren we terug naar de aanleiding voor het experiment en naar de noodzaak verdere stappen te zetten op de ingeslagen koers.

Ger F. Olsder

is programmamanager bij de afdeling Onderwijs van Fontys Hogescholen.

Ankie Hendriks

is projectleider Fontys Toelatings Test bij de afdeling Onderwijs van Fontys Hogescholen.

Minke Wolters

is projectleider Fontys Toelatings Assessment bij de afdeling Onderwijs van Fontys Hogescholen.

Gea M.M. van Zutven

is projectleider Monitoring en Validering bij de afdeling Onderwijs van Fontys Hogescholen.

Literatuur

- Afdeling Onderwijs. Fontys Hogescholen (2007). Ruim baan voor talent: Instrumentarium Flexibele Toelating Fontys.
- Berkel, H. van, Hofman, K., Kinkhorst, G. e.a. (2003). *Competentie-assessment. De ontwikkeling en toepassing van self-, peer- en expert-assessments in het hbo: een praktijkvoorbeeld*. Utrecht: Lemma.
- Fontys Hogescholen (2004). *Aanvraag Ruim baan voor talent: Flexibele Toelating Fontys. Initiatieven studiejaar 2004-2005 en experiment 2005-2007*.
- Kenniscentrum EVC (2006). *De kwaliteitscode voor EVC*.
- Klink, M. van der & K. Schlusmans. (2006). *EVC voor velen: Open Universiteit Nederland*.
- Ministerie van Economische Zaken (2003). *In actie voor innovatie: aanpak van de Lissabon-ambitie*.
- Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (2004). *Beoordelingskader Commissie Ruim baan voor talent*.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2007). *Eindrapport Wegen voor talent van Commissie Ruim baan voor talent*.
- Olsder, G.F. (red.), A. Hendriks, M. Wolters & G. van Zutven. Fontys Hogescholen (2007). *Eindrapportage experiment met Flexibele Toelating bij Fontys Hogescholen*.
- Site: www.fontys.nl/flexibeletoelating.
- Staatscourant 2005 Experimentenwet Vooropleidingseisen, selectie en collegegeldheffing.
- Zutven, G. van (2006). *Internationale verkenning van toelating en EVC, onderzoek in opdracht van het Ruim Baan experiment Flexibele Toelating Fontys*.